



El Ter mor a Manlleu

Manlleu ha deixat de ser la fàbrica d'Osona. La crisi del tèxtil català ha ensorrat, en quatre anys, la vella indústria. L'atur afecta el 23% de la població activa i, tanmateix...

El vigilant de la fàbrica, tancada des de fa dos anys, s'acosta a la carretera de la Gleva a Manlleu per tafanejar els estranys moviments de dos personatges. Quan és a la vora, el vell ociós s'adona que estan aixecant un rètol abandonat entre els marges. Hi ha una fotografia que els indica com han de col·locar el rètol oxidat. Deuen ser periodistes, pensa el vell ociós. Qui, si no, retocaria l'escenari per fer-lo més decadent? Al fons, la nau industrial. Una carcassa solitària i pomposa —més segle XX que XIX— adormida al costat del Ter. En primer pla, el rètol corcat. El riu, la fàbrica. Cotoners, burgesos, colònies, records... La càmera immortalitza els símbols de la decadència industrial i el vell ociós clava la vista al rètol. Llegeix el seu passat. "Hilaturas, Gossypium, SA. El Dolcet."

El vell ociós remuga una lletania. El Dolcet era un dels noms reverenciats de Manlleu, la capital industrial de la comarca d'Osona fins ben avançats els anys vuitanta. Can Serra, Can Llanas o Can Rifà eren altres noms. No en queda cap. Les deu empreses tèxtils de més de cent treballadors s'han reduït a zero. Al mes de maig de 1993, les xifres de l'atur se situaven en 1.770 parats, 1.000 dones i 700 homes. En-



tre tots els desocupats, més de 1.500 només tenen l'EGB o el Certificat Escolar. Treballadors rasos, en definitiva. Difícils de reciclar. Els entesos creuen que s'ha tocat fons. Les noves xifres seran menors. El jubilat ociós no escolta xifres.

—Si quan van venir a tancar la fàbrica, haguessim agafat el garrot, res d'això no hauria passat. Tothom ens està enganyant —I branda un pal imaginari amb èmfasi enraonat—. Diuen que ara tot anirà millor, oi? Jo no em crec res. Veu aquest anunci?

A pocs metres d'El Dolcet, clavada sobre un camp de patates, una tanca publicitària anuncia que aquell és el terreny per a la construcció dels nous terrenys de La Piara, l'empresa més important de Manlleu: 545 treballadors que fabriquen llaunes de foie-gras.

—Si en fa, de temps que el tenen penjat el



cartell, doncs miri, no han tocat res més. Ells també marxaran.

La certesa del fatalisme pot més que totes les certituds econòmiques. La Piara té previst diversificar la seva producció amb una nova planta a Artés, al Bages. Els patés no s'han mogut —ni sembla que ho faran— de la segona ciutat d'Osona, però la recança hi és. Tothom la porta dins. Abans d'acomiar-nos, el jubilat ociós adverteix:

—Manlleu és una vila maleïda.

L'hora final. Quan la darrera pesta del tèxtil —la liberalització total que s'acosta— es presenta a Manlleu, al punt dels noranta, la vila pròspera del franquisme es troba sense anticossos possibles. Es fa bàsicament filat de cotó. Tan poc original com el de Hong-Kong però un pèl més car. No existeix, inclús en la

confecció, diferència de marca, segment o qualitat. Les R+D (recerca+desenvolupament) sonen a esoterisme. L'única virtut contrastada de Manlleu és que cau molt a la vora de Granollers i Barcelona. La maquinària és prou moderna, gràcies als plans de reconversió finançats pel govern espanyol. Així, el cotó de Catalunya s'ha anat filant, fins el 1990, als telers d'Osona: un 24% del total. Però la llosa de les importacions i el cost —pesseta forta— de les exportacions mina els mercats.

Creosa, una tèxtil manlleuena de 170 treballadors, desapareix el 1990 després de moltes tensions internes, però l'alarma social no s'encén fins que El Dolcet, la primera factoria del Grup Gossypium, amb fàbriques a Sant Quirze de Besora, Roda de Ter, Torelló i Manlleu, només a la comarca d'Osona, fa suspensió de pagaments. Era l'octubre de 1991 i 149 treba-

L'home i la seva casa. Pere Farreses es recolza contra la paret de la seva casa desbaratada. Colònia el Roig, als afores de Ripoll. 45 anys treballant per a la Saphil fins que "els néts de l'amo es van barallar".

lladors es quedaven perplexos. Havien tocat la indústria fundacional o la fàbrica mare. El torn dels intocables. Manlleu s'enfurismava. On eren els culpables?

Joan Usart, l'alcalde de CDC, o "s'havia adormit" o "no havia fet res" fins que va tenir la crisi damunt. Podia ser *el culpable*: Les carreteres d'accés a Manlleu són del segle passat i els *trailers* s'ennueguen al pont de La Gleva. No hi ha indicadors de la vila excepte els que enganxen militants d'ERC. El polígon de Ver-

tecten els habituals. Senyal de cansament.

—L'última? —diu un botiguer— Que l'Ajuntament instal·larà menjadors populars.

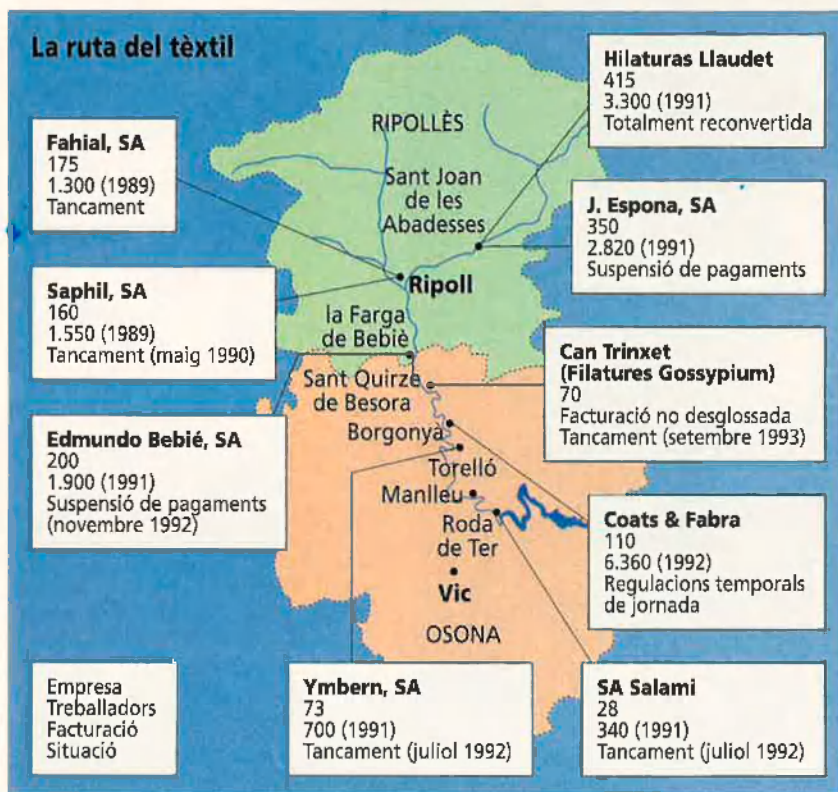
Es la mena de contes que fa esverar els vells. No els costa gaire recordar que el 1920, en plena recessió, l'Ajuntament havia d'organitzar "olles comunitàries" per als famolencs de Manlleu. Els joves se'n fumen; encara es poden remenar calers treballant per la comarca. Apareixen, pertot, les empreses *a la carta*. Són minúscules i legals. Assumeixen comandes estacionals, o concretes, de la mitjana i gran empresa. Els tallers de confecció proliferen. La majoria manté dos cotxes, una llibreta a la Caixa de Manlleu, casa —garatge i dos pisos— i propietats. Fins la gran patacada, tres i quatre sous se'n veien a moltes famílies.

El miratge franquista de la vila pròspera persistia. Usart creia, el novembre de 1991, que, ben mirat, les fàbriques que plegaven eren un segon sou. "Aquell del sopar a un bon restaurant o de la compra d'una joia". Cert que "sense el segon sou es passa just", però si les dones de les filatures tornaven a casa sempre quedaven els marits. El novembre de 1992, Usart encapçalava una manifestació massiva perquè els marits —280 treballadors de Can Serra, 400 famílies de Manlleu— també anaven al carrer. "Per la reindustrialització", clamaven totes les forces vives. Manlleu havia sabut, pocs dies abans, que Can Serra ja no donaria feina per a tota la vida.

Perquè Platt Saco Lowell, depenent de la multinacional americana Hollingsworth, presentava suspensió de pagaments. Segons es filtrava a la premsa d'Osona, s'havia perdut una important comanda amb Síria: Catorze mil milions per construir filatures "clau en mà" de les quals Can Serra s'endua el 25%. El Govern espanyol els havia negat un aval de 300 milions per a iniciar l'operació. Després de la indignació popular contra Madrid, calia resignar-se. En menys de tres mesos, l'expedient de tancament estava llest. Indemnitzacions de vora tres milions i enfrontaments entre treballadors per veure quin advocat —els gabinets dels sindicats o cert *freelance*, amic d'un directiu— negociava "el preu" de les rescissions. Al final, es va fer net però l'agror encara cou. Can Serra ha deixat d'existir, a tots els efectes, aquest octubre. No se'n sol parlar però, a vegades, algú esclata:

—Sempre la tàctica de l'estruç. Portàvem dos anys de pèrdues, però creïem que no s'atrevirien a tancar si el nebot dels Serra, el Joan Hostench, era el director general. Aquí, des de la guerra civil, el que val és el que diu l'amo i als sindicats, a tots, ens tracten d'aprofitats. Però l'únic que sabem segur és que Hollingsworth Espana volia tancar la fàbrica i quedar-se la xarxa de distribució.

—I el contracte?



daguer no ha sortit del marasme administratiu fins fa pocs mesos. La cançó diu que Manlleu és un cul-de-sac, oblidat en un racó del futur eix Vic-Ripoll, allà cap al 2001.

—Cul-de-sac sempre ho ha estat i bé que es vivia.

L'administració local matisa. Les empreses ja no vénen sense certes condicions. És ara que toca actuar. S'ha creat l'Oficina de Promoció Econòmica, el Consell Econòmic i Social, s'han congelat els impostos per a l'any vinent, es prepara el pla estratègic Manlleu Impuls que serà aprovat en pocs dies...

—Fins ara no s'ha fet res perquè ningú no ens ho havia demanat. Aquesta és la veritat.

L'Ajuntament de Manlleu no té dèficit. Paga els proveïdors en trenta dies. Difícil de creure.

Quina crisi. Els escèptics la fan petar al Bar Parramon, a la plaça de Fra Bernardí, un centre de tertúlies on es mesura l'inconscient col·lectiu. La qualitat dels rumors baixa, de-

—El *show* victimista es va fer perquè tenien perdut el contracte, però aquest tema encara és intocable.

A Manlleu, res no valdrà per sempre. Però el botiguer de la vila no mira tan ample. Mira prim i es topa, cada matí, amb dues caixes plenes de fotografies revelades que esperen, inútilment, que algú les passi a recollir.

—No hi ha manera. D'aquí poc, hauré de passar casa per casa si vull mirar de cobrar.

—Llavors pagarien?

—De moment, encara. En dos o tres mesos molts deixaran de cobrar indemnitzacions i estaran al límit.

—I què faran?

—El que vulguin però que em paguin.

El passeig del Ter encara no està condicionat, però el volen preciós. Manlleu pretén fer navegable el riu. Turístic: submarinisme al canal industrial, esquí nàutic entre meandres.

El Ter ja mor a Manlleu.

Oriol Malló



Can Llanas, o Hilandera, SA, de Manlleu. Futura depuradora.

L'eix impossible

Mentre Vic assumeix la capitalitat irreal de la Catalunya interior, Manlleu i Ripoll –amb Olot al fons– assagen la supervivència de la cultura industrial.

Soler & Palau, la gran empresa de sistemes de ventilació industrial –l'eurotúnel és tot seu– que preserva la feble economia del Ripollès de la misèria més absoluta, ha tingut en la seva història recent un empleat remarcable. Era enginyer industrial i es deia Pere Jordi Piella. Des de 1979, Piella comanda, amb majoria absoluta, l'alcaldia de Ripoll per la llista del Partit dels Socialistes de Catalunya. I se n'ha cansat.

El 19 d'octubre de 1993, després de quatre legislatures, aquest militant veterà feia pública la seva dimissió al capdavant de l'Ajuntament. Jaume Camps el substitueix a l'alcaldia mentre Piella es dedica en exclusiva, al Parlament de Catalunya, a temes certament costeruts: la reactivació econòmica de les zones

industrials deprimides. L'escortaven, en la conferència de premsa, el secretari dels socialistes gironins, Manel Nadal, germà de l'alcalde *per se*, i l'alcalde de Terrassa, Manuel Royes, l'abanderat del *lobby* municipalista del PSC gràcies a les regnes de la Diputació de Barcelona. Els dos *barons* més propers a les instàncies comarcals del PSC expressaven el seu suport, personalment o per delegació, a la figura de Pere Jordi Piella, l'home que durant catorze anys ha generat *piellisme* o *antiellisme* a parts igualment entusiastes.

En tot cas, aquest polític, afable però murri, té una aureòla diferent a la de qual-sevol altre alcalde socialista. Domina tots els ressorts de l'entitat més simbòlica de la Catalunya interior –tant Ripoll com el seu entorn– que

CDC, i Pujol en especial, consideren un terreny vedat al socialisme. Aquest és el seu valor afegit, i, ara que el president dirigeix les regnes de l'economia espanyola, Piella vol parlar de teixit industrial des d'un terreny *nacionalista*, l'economia productiva. El terreny preferit de Convergència on les preguntes encara no troben resposta, sobretot si es refereixen a infraestructures o, més clarament, a les estratègies territorials.

L'aposta, primera i absoluta, del Govern de la Generalitat per l'eix del Llobregat –Manresa-Berga-Puigcerdà– ha comportat, alhora, una política territorial que el *piellisme* qualifica de marginadora. La capitalització d'esforços en un hipotètic eix Vic-Ripoll-Puigcerdà, reconvertit després cap a l'àrea d'Olot i Figueres, hauria trencat la barrera geogràfi-

ca dels Pirineus i normalitzat les comunicacions entre algunes de les comarques *naturalment* relacionades. Quan un empresari veu interrompuda la seva comunicació pel telèfon sense fils just després de passar Torelló, com explicava el mateix Piella, quan un camioner s'ha de jugar el físic a la Vall de Biany per fer arribar la mercaderia a Olot, parlar de l'eix transversal Girona-Vic-Manresa, o de rondes a la capital d'Osona pot semblar una perillosa frivolidat que trenca –i no consolida– les unitats geogràfiques i econòmiques que s'havien traçat des de la revolució industrial.

El Ter i tot el seu *hinterland* ha estat una víctima preferencial d'aquesta estratègia on Manlleu, la darrera canalitzadora del potencial hidràulic abans del pantà de Sau, ha